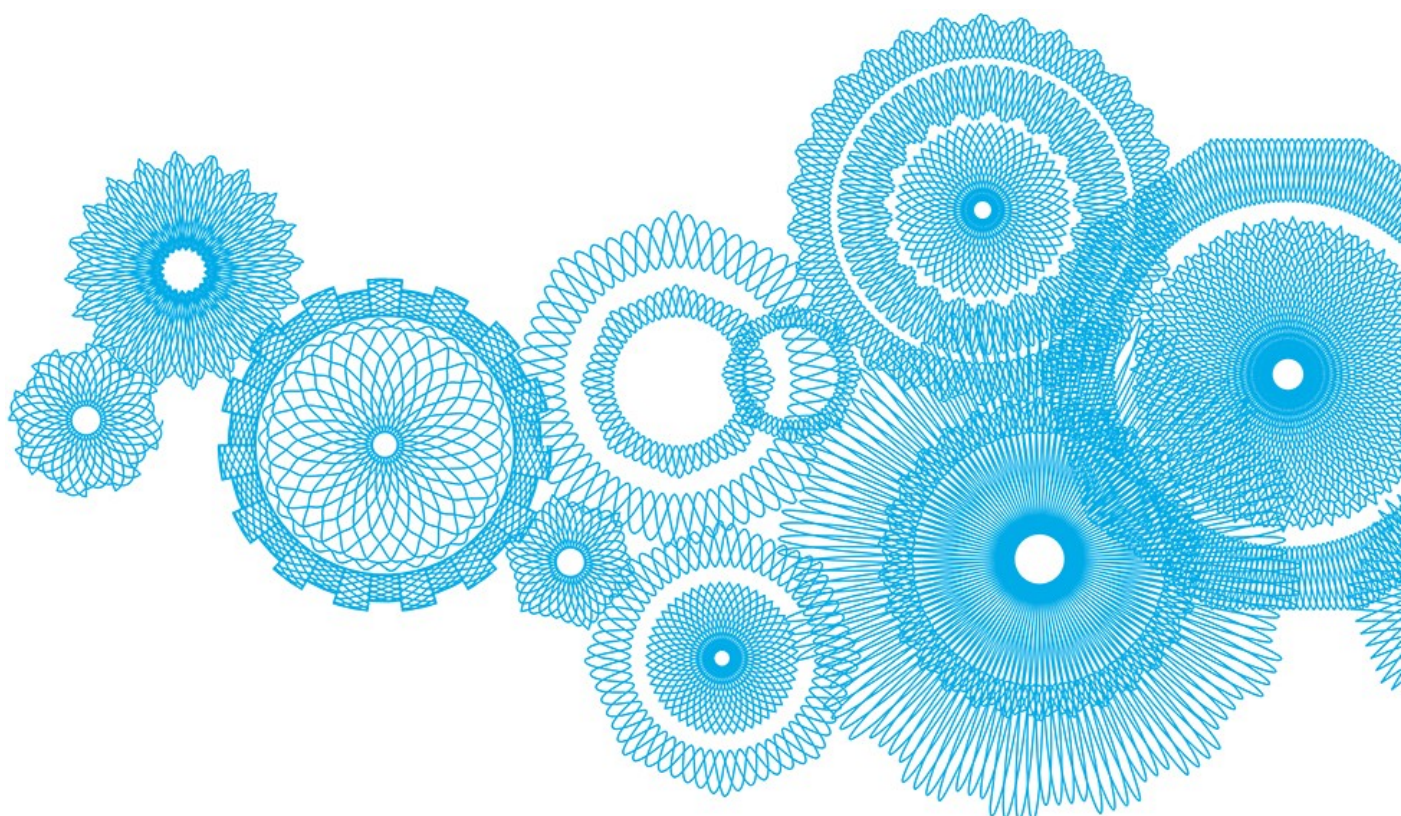

Høringsnotat -forslag til endringer i barnevernsloven (Formidling av opplysninger mellom barnevernstjenestene i ulike kommuner. Registrering og behandling av meldinger om ufødte barn. Lovkrav om politiattest for eier av institusjon)

Sendt på høring: 22. september 2022

Høringsfrist: 5. desember 2022

Innhold

1	Hovedinnholdet i høringsnotatet.....	3
2	Formidling av opplysninger mellom barnevernstjenesten i ulike kommuner	4
2.1	Gjeldende rett	4
2.2	Bakgrunnen for forslaget.....	6
2.3	Departementets vurderinger og forslag	6
3	Behandling og registrering av meldinger om ufødte barn.....	10
3.1	Gjeldende rett	10
3.2	Bakgrunnen for forslaget.....	11
3.3	Departementets vurderinger og forslag	12
4	Lovkrav om politiattest for eier av barnevernsinstitusjon	15
4.1	Gjeldende rett	15
4.1.1	Innledning	15
4.1.2	Krav om politiattest etter barnevernsloven	15
4.2	Bakgrunnen for forslaget.....	16
4.3	Departementets vurderinger og forslag	17
5	Økonomiske og administrative konsekvenser	18
6	Merknader til de enkelte bestemmelsene	19
7	Forslag til endringer i barnevernsloven	20

1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

Departementet foreslår en ny bestemmelse som presiserer barnevernstjenestens plikt til å varsle barnevernstjenesten i andre kommuner. Bakgrunnen for forslaget er blant annet at det tidligere er blitt avdekket svikt ved at barneverntjenester selv i alvorlige tilfeller ikke har informert barnets nye kommune om at barnet og familien nå befinner seg i den nye kommunen. Departementet foreslår derfor at det presiseres i ny barnevernslov at barnevernstjenesten skal varsle barnevernstjenesten i en annen kommune dersom barnet anses å ha behov for videre oppfølging fra denne barnevernstjenesten.

På bakgrunn av usikkerhet knyttet til registrering og lagring av meldinger og opplysninger om gravide og ufødte barn, foreslår departementet videre at adgangen til å behandle nødvendige personopplysninger i slike saker presiseres i ny barnevernslov. Forslaget utvider ikke barnevernets ansvar for det ufødte liv utover dagens praksis, og barnevernstjenesten er avhengig av samtykke for å åpne en undersøkelsessak og for å sette i verk tiltak rettet mot gravide.

Departementet foreslår en ny bestemmelse som presiserer at eier av privat barneverninstitusjon skal legge frem politiattest. Kravet om at eier av privat barneverninstitusjon skal legge frem politiattest fremgår i dag av forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 2 annet ledd, men departementet mener det er behov for en tydeligere forankring i loven. Krav om politiattest er et viktig virkemiddel for å forebygge overgrep mot barn og for å bidra til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer.

2 Formidling av opplysninger mellom barnevernstjenestene i ulike kommuner

2.1 Gjeldende rett

Det fremgår av barnevernslovens formålsbestemmelse at loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, jf. § 1-1 første ledd. Videre at loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse. Det følger av annet ledd at loven også skal bidra til at barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

Det følger av barnevernsloven § 15-4 første ledd at det er den kommunen der et barn oppholder seg som har ansvaret for å yte tjenester og iverksette tiltak etter loven («oppholdskommuneprinsippet»). Ulike sider av oppholdskommuneprinsippet er nærmere regulert i barnevernsloven § 15-4 om stedlig ansvarsområde, i § 15-5 om ansvaret for å reise sak og i § 15-11 om kommunens økonomiske ansvar.

Barnevernstjenestens taushetsplikt er nærmere regulert i barnevernsloven § 13-1. Det fremgår av bestemmelsens første ledd at enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter loven har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og § 13 g. Taushetsplikten etter barnevernsloven er imidlertid noe strengere enn det som følger av forvaltningslovens alminnelige regler. Det fremgår av § 13 første ledd i forvaltningsloven at taushetsplikten omfatter opplysninger om «noens personlige forhold». Opplysninger om fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted regnes som hovedregel ikke som et personlig forhold med mindre opplysningene røper et «klientforhold» eller «andre forhold» som må anses som personlige.

I motsetning til forvaltningsloven omfatter taushetsplikten etter barnevernsloven alltid opplysninger om fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted. Dette innebærer at taushetsplikten etter barnevernloven omfatter alle opplysninger som kan knyttes til bestemte personer, uavhengig av om opplysningene i det konkrete tilfellet regnes som personlige eller ikke. Informasjon om at barnevernstjenesten har mottatt en bekymringsmelding eller åpnet en undersøkelse er derfor underlagt taushetsplikt.

Barnevernstjenestens adgang til å gi opplysninger til andre organer og til helsepersonell er nærmere regulert i tredje ledd. Det er presisert i bestemmelsen at opplysninger til andre forvaltningsorganer kan gis «når det er nødvendig for å ivareta oppgaver etter denne loven». Bestemmelsen tydeliggjør at barnevernstjenesten uten hinder av taushetsplikt kan gi opplysninger til andre tjenester og instanser dersom dette er nødvendig for å ivareta barnevernets oppgaver og ansvar i den enkelte saken. Bestemmelsen omfatter også formidling av opplysninger mellom barnevernstjenester i ulike kommuner.

På ett punkt er adgangen til å formidle opplysninger snevrere enn etter de alminnelige reglene i forvaltningsloven. Det fremgår av barnevernsloven § 13-1 tredje ledd at forvaltningsloven § 13 b nr. 6 ikke gjelder. Dette innebærer at barnevernstjenesten ikke har den samme adgangen som andre forvaltningsorganer til å anmelde eller gi opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet.

De øvrige bestemmelsene i forvaltningsloven om taushetsplikt gjelder for barnevernstjenesten på lik linje som for andre offentlige tjenester og instanser.

Forvaltningsloven § 13 a og b inneholder en rekke bestemmelser som åpner for formidling av opplysninger. De åpner blant annet for at opplysninger kan formidles:

- Etter samtykke fra den eller de taushetsplikten skal beskytte, jf. forvaltningsloven § 13 a nr. 1. Et samtykke skal være informert, frivillig og kan når som helst trekkes tilbake.
- Dersom ingen berettiget interesse tilsier at opplysningene holdes hemmelig, jf. forvaltningsloven § 13 a nr. 3. Loven viser som eksempel til opplysninger som er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder.
- Dersom opplysningene brukes for å oppnå det formålet de er gitt eller innhentet for, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 2. Forvaltningsloven viser til saksforberedelse, avgjørelse, oppfølging og kontroll som eksempler på tilfeller der opplysninger kan formidles.
- Til bruk for statistisk bearbeiding, utrednings- og planleggingsoppgaver, eller i forbindelse med revisjon eller annen form for kontroll med forvaltningen, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 4.
- Så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 7.
- Med virkning fra 1. juni 2022 gjelder forvaltningsloven § 13 b nr. 5 også for barnevernet. Ifølge bestemmelsen er taushetsplikten ikke til hinder for at et forvaltningsorgan gir andre forvaltningsorganer «opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet, og ellers slike opplysninger som det er nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningssgrunnlag».

Plikten til å melde fra til barnevernstjenesten er nærmere regulert i barnevernsloven § 13-2. Det fremgår av første ledd at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan skal melde fra til barnevernstjenesten uten ugrunnet opphold i følgende tilfeller;

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller utsatt for annen alvorlig omsorgssvikt
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling
- c) når det er grunn til å tro at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring
- d) når et barn har vist alvorlige atferdsvansker ved å begå alvorlige eller gjentatte lovbrudd, ved problematisk bruk av rusmidler, eller ved å ha vist annen form for utpreget normløs atferd
- e) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

2.2 Bakgrunnen for forslaget

Det fremgår av Hurdalsplattformen at regjeringen vil «[s]ikre at informasjon om utsette barn blir overført mellom barnevern ved flytting mellom kommunar».

Videre er departementet kjent med at det tidligere har vært knyttet en viss usikkerhet nettopp til barneverntjenestens adgang eller plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten i en annen kommune når en familie flytter mellom kommunene. Blant annet er det gjennom tilsyn tidligere blitt avdekket svikt i barnevernstjenestens rutiner og praksis når det gjelder å melde fra til barnets nye oppholdskommune ved flytting. Etter departementets erfaring har dette vært særlig aktuelt i tilfeller der en familie flytter fra én kommune til en annen samtidig som det er åpnet en undersøkelse. I noen tilfeller har det vært tydelig at flyttingen har hatt sammenheng med et ønske fra foreldrenes side om å unngå at barnevernstjenesten gjennomfører en undersøkelse av barnets omsorgssituasjon og for å unngå at det kan bli iverksatt tiltak etter barnevernsloven.

På denne bakgrunn har departementet ved enkelte anledninger kommet med presiseringer av barnevernstjenestenes ansvar for å melde fra til andre barnevernstjenester.

2.3 Departementets vurderinger og forslag

Barnevernstjenestene i de ulike kommunene inngår i en felles etat med et særlig ansvar for å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. For å kunne ivareta dette ansvaret er barnevernstjenesten i den enkelte kommune avhengig av at andre som kjenner barnet og som er bekymret for barnets omsorgssituasjon eller atferd melder fra til den kommunale barnevernstjenesten. Manglende meldinger til barnevernstjenesten kan få svært alvorlige konsekvenser for det enkelte barnet. Etter departementets vurdering bør barnevernstjenestens ansvar for å varsle hverandre når et barn har behov for videre oppfølging fra en barnevernstjeneste i en annen kommune fremgå tydeligere og mer direkte av loven. En tydeligere lovregulert plikt vil blant annet bidra til at barnevernstjenestene oppfyller det ansvaret de har for å varsle andre barnevernstjenester når en familie med en pågående barnevernssak flytter til en annen kommune.

Oppholdskommuneprinsippet innebærer at det er den kommunen barnet til enhver tid oppholder seg i som har ansvaret for å yte tjenester og iverksette tiltak etter loven. Dersom en familie flytter fra én kommune til en annen kommune samtidig som barnevernstjenesten er i ferd med å vurdere en bekymringsmelding eller at barnevernstjenesten har åpnet en undersøkelse av barnets omsorgssituasjon, har dette dermed betydning for hvilken barnevernstjeneste som har ansvaret for å gjennomføre nødvendige undersøkelser av barnets omsorgssituasjon, vurdere behovet for barnevernstiltak og eventuelt å iverksette de barnevernstiltakene som er nødvendige. Det samme gjelder dersom det er iverksatt hjelpetiltak i hjemmet etter samtykke fra foreldrene. Forutsetningen for at barnets nye oppholdskommune skal kunne følge opp saken med nødvendige undersøkelser og tiltak, er imidlertid at barnevernstjenesten i den kommunen familien har flyttet til blir gjort oppmerksomme på saken.

Det går tydelig frem av forarbeidene at også barnevernstjenestene er omfattet av den generelle plikten til å melde fra til barnevernstjenesten i mer alvorlige tilfeller. I Prop. 169 L (2016-2017) er meldeplikten for ansatte i barnevernet omtalt slik:

«Opplysningsplikten omfatter også ansatte og andre som utfører oppgaver for en barnevernmyndighet. Dette innebærer blant annet at barneverntjenesten i én kommune har plikt til å melde fra til barneverntjenesten i en annen kommune når vilkårene for dette er oppfylt.»

Meldeplikten til barnevernstjenesten er utformet med tanke på å balansere ulike hensyn. På den ene siden har barnevernstjenesten behov for opplysninger om barn i utsatte livs- og omsorgssituasjoner. På den annen siden tilsier hensynet til familiens personvern at det bør være en viss terskel for å gi opplysninger uten samtykke fra dem opplysningene gjelder. Meldeplikten er derfor en ubetinget plikt som setter lovbestemt taushetsplikt til side, og som kun kan oppfylles ved melding til barneverntjenesten. Samtidig er meldeplikten begrenset til å gjelde i de mer alvorlige tilfeller; ved mishandling eller andre former for alvorlig omsorgssvikt, ved vedvarende alvorlige atferdsvansker og menneskehandel. Det at barn ikke lever under optimale forhold er dermed ikke tilstrekkelig til å utløse meldeplikten.

Når det gjelder kommunikasjon mellom barnevernstjenester i ulike kommuner, har departementet imidlertid gitt uttrykk for at den enkelte barnevernstjeneste har et ansvar for å varsle barnets nye oppholdskommune som går lenger enn den generelle meldeplikten. Departementet har i den forbindelse uttalt at en forsvarlig ivaretagelse av barnevernstjenestens oppgaver forutsetter at barnevernstjenesten varsler barnets nye oppholdskommune dersom barnevernstjenesten vurderer at barnet har behov for videre oppfølging fra barnevernet. Departementet har også understreket at taushetsplikten ikke er til hinder for at barnevernstjenesten i én kommune gir opplysninger til barnevernstjenesten i en annen kommune.

Departementets uttalelse om at taushetsplikten ikke er til hinder for at én barnevernstjeneste gir opplysninger til en annen barnevernstjeneste, er knyttet til § 6-7 tredje ledd i dagens barnevernlov. Bestemmelsen viser til at opplysninger til andre forvaltningsorganer «bare» kan gis når dette er nødvendig for «å fremme barneverntjenestens, institusjonens, senteret for foreldre og barns eller omsorgssenteret for mindreåriges oppgaver». I ny barnevernslov er den tilsvarende bestemmelsen om taushetsplikt og adgang til å gi opplysninger i større grad utformet med tanke på at den enkelte barnevernstjeneste er en del av en større etat med et særlig og felles ansvar for å ivareta utsatte barn. Det fremgår derfor av tredje ledd i ny § 13-1 at opplysninger kan gis når det er «nødvendig for å ivareta oppgaver etter denne loven». I forarbeidene er det understreket at de ulike barnevernsmyndighetene må kunne formidle opplysninger uavhengig av hvilket organ i barnevernet som etter loven har ansvaret for den oppgaven som tilsier at det er behov for å formidle opplysninger, se Prop. 133 L kapittel 19.1.4.3 og kapittel 25.

Departementet vil også vise til at barnevernslovens bestemmelse om taushetsplikt og adgang til å gi opplysninger nylig er blitt endret. Fra 1 juni 2022 gjelder forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5 også for barnevernet, jf. barnevernloven § 6-7 tredje ledd. Tilsvarende endring er vedtatt i § 13-1 tredje ledd i ny barnevernslov.

Bestemmelsen åpner blant annet for at et forvaltningsorgan uten hinder av taushetsplikt kan gi andre forvaltningsorganer opplysninger om «en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet». Endringen innebærer en ytterligere presisering av at barnevernstjenesten i én kommune uten hinder av taushetsplikt kan opplyse barnevernstjenesten i en annen kommune om at det er opprettet en barnevernssak, igangsatt en undersøkelse eller iverksatt tiltak etter barnevernsloven.

Som nevnt er også ansatte i barnevernstjenestene omfattet av den generelle meldeplikten til barnevernstjenesten. Videre er det klart at taushetsplikten ikke er til hinder for kommunikasjon mellom barnevernstjenester i ulike kommuner når det er nødvendig for at barnevernstjenesten skal kunne ivareta sine oppgaver. Samtidig er det lagt grunn at den enkelte barnevernstjeneste har et ansvar for å varsle barnevernstjenesten i andre kommuner som går lenger enn det som følger av den generelle meldeplikten. Barnevernstjenestenes ansvar for å varsle barnets nye oppholdskommune fremgår imidlertid ikke direkte av loven, men bygger på en lovtolkning som er utledet av barnevernslovens bestemmelse om formål, krav til forsvarlighet og taushetsplikt, jf. særlig §§ 1-1, 1-7, 13-1.

Etter departementets vurdering bør barnevernstjenestenes ansvar for å gi hverandre opplysninger fremgå tydeligere og mer direkte av loven. En tydeligere lovregulert plikt vil særlig bidra til at barnevernstjenestene oppfyller det ansvaret de har for å varsle andre barnevernstjenester når en familie flytter til en annen kommune samtidig som det er opprettet en undersøkelsessak. En klar lovregulert plikt vil også føre til at ansvaret for å varsle barnets nye oppholdskommune blir løftet opp og tydelig lagt til den enkelte barnevernstjeneste. Departementet viser til at meldeplikten etter barnevernsloven § 13-2 er utformet som et selvstendig og personlig ansvar for den enkelte ansatte. Å lovfeste barnevernstjenestens plikt til å varsle barnets nye oppholdskommune vil også innebære en tydeliggjøring av barnevernstjenestens myndighetsansvar. Selv om barnevernansatte fremdeles vi ha en lovfestet plikt til å melde fra til barnevernstjenesten etter nærmere bestemte vilkår, er det naturlig at ansvaret for den mer regelmessige kontakten mellom barnevernstjenestene er et ansvar for barnevernstjenesten som sådan.

Barnevernstjenesten bør imidlertid ikke ha en plikt til å varsle barnevernstjenesten i barnets nye oppholdskommune i ethvert tilfelle der en familie med en pågående barnevernssak flytter fra en kommune til en annen. Plikten bør begrenses til de tilfellene der det ut fra en barnevernsfaglig vurdering er et reelt behov for å varsle barnevernstjenesten i barnets nye oppholdskommune. Etter departementet syn vil dette ivaretas ved at det i bestemmelsen vises til at barnevernstjenesten skal varsles dersom barnet kan ha behov for videre oppfølging fra barnevernet.

Departementet foreslår på denne bakgrunn et nytt tredje ledd i barnevernslovens bestemmelse om plikt til å melde fra til barnevernstjenesten, jf. forslag til nytt tredje ledd i § 13-2. Det fremgår av den foreslåtte bestemmelsen at barnevernstjenesten uten hinder av taushetsplikt skal varsle barnevernstjenesten i en annen kommune dersom barnet anses å ha behov for videre oppfølging fra denne barnevernstjenesten.

Den foreslåtte bestemmelsen vil blant annet ha betydning i de tilfellene der en familie flytter fra en kommune til en annen mens det pågår en undersøkelse av barnets omsorgssituasjon. Den kan samtidig også være aktuell i meldingsfasen og i tiltaks- og

oppfølgingsfasen, jf. særlig barnevernsloven §§ 2-1 og 3-1. Dersom det er iverksatt frivillige hjelpetiltak etter foreldrenes samtykke, og barnevernstjenesten vurderer at det ikke er grunnlag for å vurdere mer inngripende tiltak, vil det vanligvis ikke være behov for å varsle barnevernstjenesten i familiens nye kommune. I slike tilfeller bør det i utgangspunktet være opp til foreldrene selv å vurdere om de ønsker å kontakte barnevernstjenesten for ytterligere bistand. Varslingsplikten vil dermed kun gjelde i de tilfellene der barnet kan anses å ha behov for videre oppfølging fra barnevernstjenesten i den nye kommunen. Den nye bestemmelsen vil supplere den generelle meldeplikten som følger av barnevernsloven § 13-2.

Når det gjelder spørsmålet om hvor barnet og familien har flyttet til, vil departementet særlig vise til barnevernsloven § 13-4 sjette ledd. Det fremgår av bestemmelsen at myndigheter med ansvar etter denne loven uten hinder av taushetsplikt kan innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter denne loven. Dette vil også gjelde i tilfeller der det er behov for å finne ut hvor familien har flyttet til for å ivareta den nye varslingsplikten.

Særlig om forholdet til menneskerettighetene

Forslaget om å tydeliggjøre barneverntjenestens ansvar for å formidle opplysninger til barnevernstjenester i andre kommuner vil etter departementets vurdering bidra til å styrke barns menneskerettigheter. Hovedformålet med den foreslåtte endringen er å sikre informasjonsflyten mellom barnevernstjenester i de ulike kommunene. Forutsetningen for å kunne beskytte barn mot ulike former for omsorgssvikt er at barnevernstjenesten er kjent med barnets situasjon. Dersom barnevernstjenesten i én kommune sitter med opplysninger som barnevernstjenesten i en annen kommune trenger for å kunne gi et barn beskyttelse og omsorg, er det viktig at dette videreformidles til den andre barnevernstjenesten.

Formålet bak bestemmelsen knytter seg derfor til kjernen i barnets rett til beskyttelse og omsorg. Etter departementets vurdering vil den foreslåtte endringen bidra til oppfyllelsen av Norges forpliktelser etter barnekonvensjonen. Samtidig vil formidling av opplysninger uten samtykke innebære et inngrep i retten til familie og privatliv etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Formålet med inngrepet er å gi barnevernet nødvendig informasjon for å kunne beskytte barn mot ulike former for omsorgssvikt og overgrep, samt å kunne hjelpe barn med alvorlige atferdsvansker. Barnevernstjenesten er avhengig av å motta opplysninger. Dersom barnevernstjenesten ikke mottar nødvendig informasjon, kan dette medføre alvorlig konsekvenser for det enkelte barnet. Den samfunnsmessige betydningen av at barnevernstjenestene informerer hverandre i tilfeller der en familie med behov for barnevernstjenester flytter mellom kommuner, må derfor tillegges stor vekt. Etter en samlet helhetsvurdering legger departementet til grunn at lovforslaget er "nødvendig i et demokratisk samfunn". Lovforslaget er således ikke i strid med Grunnloven § 102 eller med EMK artikkel 8.

3 Behandling og registrering av meldinger om ufødte barn

3.1 Gjeldende rett

Barnevernsloven har som formål å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Det følger videre av § 1-1 at loven skal bidra til at barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår. Loven gjelder i utgangspunktet for barn under 18 år, jf. barnevernsloven § 1-2, men enkelte tiltak kan iverksettes inntil ungdommen har fylt 25. Barnevernsloven kommer som utgangspunkt ikke til anvendelse før et barn er født.

Barnevernstjenestens gjennomgang av meldinger er nærmere regulert i barnevernsloven § 2-1. Det fremgår av bestemmelsen at barnevernstjenesten skal gjennomgå innkomne bekymringsmeldinger snarest, og senest innen en uke etter at de er mottatt.

Videre fremgår det at barnevernstjenesten skal vurdere om en bekymringsmelding skal følges opp med en undersøkelse etter § 2-2. Det er også presisert at barnevernstjenesten skal vurdere om en bekymringsmelding krever umiddelbar oppfølging.

I annet ledd er det presisert at dersom barnevernstjenesten henlegger en bekymringsmelding uten undersøkelse, skal den begrunne henleggelsen skriftlig. Begrunnelsen skal inneholde faglige vurderinger. Henleggelse av åpenbart grunnløse bekymringsmeldinger trenger ikke å begrunnes.

Barnevernstjenestens gjennomgang av meldinger knyttet til ufødt liv er ikke særskilt regulert i bestemmelsen om barnevernstjenestens gjennomgang av meldinger.

Barnevernstjenesten har en rett og plikt til å gjennomføre undersøkelser når det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for å iverksette tiltak etter barnevernsloven, jf. barnevernsloven § 2-2 første ledd. Undersøkelsen skal gjennomføres snarest og være avsluttet senest innen tre måneder. I fjerde ledd er det presisert at barnevernstjenesten kan benytte seg av utredning i senter for foreldre og barn for barn i alderen 0-6 år, jf. barnevernsloven §§ 16-3 fjerde ledd bokstav a og 2-3. Undersøkelser knyttet til ufødt liv er ikke særskilt regulert i bestemmelsen om undersøkelser.

Barnevernstjenestens ansvar for å tilby hjelpetiltak er nærmere regulert i barnevernsloven § 3-1. Det fremgår av bestemmelsen at barnevernstjenesten skal tilby og sette i verk hjelpetiltak for barnet og foreldrene i tilfeller der barnet på grunn av sin omsorgssituasjon eller atferd har et særlig behov for hjelp. Tiltakene skal være egnet til å møte barnets og foreldrenes behov og bidra til positiv endring. Pålagte hjelpetiltak er nærmere regulert i barnevernsloven § 3-4. Tiltak overfor gravide er ikke særskilt regulert i bestemmelsen. Dette innebærer at barnevernsloven ikke åpner for å iverksette tiltak uten samtykke fra den gravide kvinnen.

Det fremgår av barnevernsloven § 2-4 at barnevernstjenesten i visse tilfeller kan åpne en barnevernssak uten den gravidens samtykke. Bestemmelsen viser til tilfeller der kommunen gir melding om at en gravid rusmiddelavhengig uten eget samtykke er tatt inn og holdes tilbake på en statlig helseinstitusjon, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 10-3 syvende ledd. Det er også presisert at barnevernstjenesten kan tilby frivillige hjelpetiltak og vurdere behovet for å iverksette tiltak etter fødselen.

Utover denne bestemmelsen det ikke hjemlet noe ansvar for det ufødte liv i barnevernloven.

Barnevernet er pålagt en rekke oppgaver og gitt myndighet som forutsetter behandling av personopplysninger. Behandlingen av opplysninger er hjemlet i personvernforordningens artikkel 6 nr. 1 bokstav e og i artikkel 9 bokstav g. Bestemmelsen gir organer som utfører oppgaver etter barnevernsloven adgang til å behandle personopplysninger, blant annet «*særlig kategorier av personopplysninger*» etter personvernforordningen artikkel 9, når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven.

Ny barnevernslov inneholder en egen bestemmelse om behandling av personopplysninger, jf. § 13-6. Det fremgår av bestemmelsens første ledd at de organer som utfører oppgaver etter barnevernsloven kan behandle personopplysninger, blant annet opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven. I annet ledd er det presisert at bestemmelsen også omfatter private som utfører oppgaver etter barnevernsloven.

3.2 Bakgrunnen for forslaget

Barnevernstiltak kan som hovedregel bare treffes overfor barn under 18 år, jf. barnevernsloven § 1-2 første ledd. I forarbeidene til dagens barnevernlov, ble det lagt til grunn at «[...] *en sak vanskelig kan defineres som en barnevernsak, med de tvangsbeføyelser dette gir mulighet til, før barnet er født*», jf. Ot.prp. nr. 44 (1991-1992).

Departementet har likevel gitt uttrykk for at det ikke er noe i veien for at barnevernstjenesten, eventuelt sammen med andre deler av hjelpeapparatet, inngår et samarbeid med foreldrene også før barnet er født. I rundskriv I – 46 / 95 om tiltak overfor gravide rusmiddelmissbrukere viser departementet til at det ikke er noe i veien for at barnevernstjenesten setter inn ulike former for hjelpetiltak dersom kvinnen samtykker. I rundskrivet blir det også vist til at det ofte vil være viktig å etablere et samarbeid med de mest sårbare mødre for å forebygge at omsorgssvikt oppstår etter fødselen.

Departementet har mottatt flere henvendelser og spørsmål om kommunenes behandling av bekymringsmeldinger om gravide og ufødte barn. I tillegg har Bufdir henvendt seg til departementet med utfordringer knyttet til dette. Henvendelsene gjelder særlig hvordan tjenestene skal registrere og arkivere slike meldinger. I henvendelsene kommer det frem at kommunene praktiserer dette ulikt.

Også Høgskolen i Innlandet viser i utredningen *Barnevernets ansvar for det ufødte liv – en utredning om meldeplikt, fostervern og tiltak overfor gravide* at det er uklarerheter knyttet til barnevernstjenestens behandling av meldinger fra helsepersonell med bekymring for gravide og det ufødte liv. Ifølge Høgskolen har dette medført at det har utviklet seg en gråsonep praksis med "under bordet"-meldinger fra helsepersonell til barnevernstjenesten. Utredningen var et ledd i departementets oppfølging av Raundalenutvalgets forslag knyttet til vern av barn som ikke er født fra NOU 2012:5 Bedre beskyttelse av barns utvikling. Utredningsoppdraget var utformet i samarbeid med Bufdir, HOD og Helsedirektoratet.

På grunn av kommunenes usikkerhet og ulike praksis ved registrering og arkivering av meldinger om ufødte barn finnes det ikke eksakte tall på hvor ofte barnevernstjenestene

mottar slike henvendelser. Departementet legger imidlertid til grunn at dette gjelder et lite antall saker. Omfanget av akutt plasseringer av nyfødte barn kan gi en indikasjon på hvor mange saker det er snakk om. Ifølge barnevernsstatistikken fra 2020 ble 19 nyfødte barn akutt plasserte med hjemmel i barnevernloven § 4-9. Samme år ble 41 barn under ett år akutt plasserte med hjemmel i § 4-6 annet ledd.

3.3 Departementets vurderinger og forslag

I dag mottar barneverntjenesten bekymringsmeldinger knyttet til ufødt liv og tilbyr hjelpetiltak til gravide etter samtykke. Etter det departementet kjenner til har meldingene til barnevernstjenesten særlig vært knyttet til alvorlig rusmiddelavhengighet, alvorlige psykiske lidelser og alvorlig psykisk funksjonsnedsettelse. Enkelte meldinger gjelder tilfeller der den gravide kvinnen er utsatt for vold. Det kan være svært nyttig om barnevernstjenesten kommer tidlig inn og etablerer et samarbeid i slike saker. Blant annet kan det bidra til at mer inngripende tiltak som omsorgsovertakelse kort tid etter fødsel, kan unngås.

Departementet legger til grunn at barnevernstjenesten har anledning til å åpne undersøkelsessak og til å tilby ulike former for frivillige hjelpetiltak med samtykke fra den gravide kvinnen. Muligheten for å tilby frivillige hjelpetiltak forutsetter imidlertid at barnevernstjenesten blir kjent med kvinnens situasjon. Barneverntjenesten vil derfor, når det er nødvendig, ha anledning til å kontakte den gravide for å undersøke mulighetene for å tilby hjelp. Barnevernstjenesten kan deretter iverksette ulike former for hjelpetiltak etter samtykke fra den gravide kvinnen. Barnevernstjenestene gir i dag råd og veiledning til gravide og tilbyr blant annet frivillige opphold på sentre for foreldre og barn.

I fortalen til personvernforordningen er det gitt en nærmere omtale av samtykke som rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger, jf. note 43:

"For å sikre at et samtykke gis frivillig bør det ikke utgjøre et gyldig rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger i et bestemt tilfelle dersom det er en klar skjevhet mellom den registrerte og den behandlingsansvarlige, særlig dersom den behandlingsansvarlige er en offentlig myndighet og det derfor er usannsynlig at samtykket er gitt frivillig med hensyn til alle omstendigheter som kjennetegner den bestemte situasjonen ..."

På bakgrunn av note 43 legger departementet til grunn at samtykke er lite egnet som rettslig grunnlag for å behandle personopplysninger knyttet til meldinger, undersøkelser og tiltak rettet mot gravide etter barnevernsloven.

Som nevnt ovenfor gjelder barnevernsloven i utgangspunktet bare for barn som er født. Videre er det i bestemmelsen om behandling av personopplysninger vist til at opplysninger kan behandles når det er nødvendig for å «utøve myndighet» eller «utføre andre oppgaver etter loven». Fordi barnevernstjenesten ikke har noen lovpålagte oppgaver i disse sakene, samt utfordringene knyttet til samtykke som grunnlag for behandling personopplysninger, er det etter departementets syn knyttet en viss usikkerhet til adgangen til å registrere meldinger og til å åpne og registrere saken som en barnevernssak.

Som nevnt ovenfor er det ulike oppfatninger og praksis knyttet til behandlingen av personopplysninger i saker som gjelder ufødte barn. Dette har blant annet ført til at det enkelte steder har utviklet seg en praksis med «under bordet-meldinger», og at henvendelser til barnevernstjenesten ikke er blitt journalført. Etter departementets vurdering har usikkerhet knyttet til hva som gjelder for registrering av meldinger og for å opprette barnevernssak knyttet til ufødt liv ført til tilfeldig, ulik praksis og lite tilfredsstillende løsninger.

Etter departementets syn er det et klart behov for å gi barnevernet en tydelig hjemmel til å behandle nødvendige personopplysninger i saker som gjelder gravide og det ufødte liv. Departementet foreslår derfor at det i bestemmelsen om behandling av personopplysninger presiseres at barneverntjenesten kan behandle opplysninger nevnt i § 13-6 første ledd første punktum når det er nødvendig ved gjennomgang av meldinger og gjennomføring av undersøkelser i saker som omhandler ufødte barn, og i forbindelse med råd, veiledning eller iverksettelse og oppfølging av frivillige hjelpetiltak overfor gravide.

Forslaget innebærer ingen endringer i barnevernets ansvar for ufødt liv eller myndighet overfor gravide. Dette innebærer at det fremdeles er en grunnleggende forutsetning at undersøkelser og tiltak som retter seg mot gravide og det ufødte liv må være basert på den gravide kvinnens samtykke.

Presiseringen av at behandlingen skal være «nødvendig» innebærer at det ikke skal innhentes eller på annen måte behandles flere opplysninger enn det som trengs for formålene, og at opplysningene skal være relevante og ha saklig sammenheng med det formålet som søkes oppnådd ved behandlingen.

Det er viktig å tydeliggjøre barneverntjenestens hjemmel til å behandle personopplysninger om gravide. Dette vil trolig også bidra til at meldingene håndteres likt og med bedre systematikk. Ved at sakene registreres og arkiveres likt i de ulike barneverntjenestene, vil det også bli lettere fremover å få oversikt og statistikk over sakene.

Å gi barnevernstjenesten en tydelig hjemmel til å registrere meldingene, kan gi barnevernstjenesten bedre forutsetninger for å komme i en positiv dialog med den gravide kvinnen. Dette kan også bidra til at nødvendige barnevernstiltak kan planlegges bedre og at tiltak kan gjennomføres på en mindre inngripende måte.

Når barneverntjenesten mottar en melding med bekymring for et barn, har de en plikt til å gjennomgå bekymringsmeldingen, jf. barnevernloven § 2-1. Det følger forutsetningsvis av dette at barneverntjenesten også må journalføre og lagre innholdet i meldingene. Hvis en bekymringsmelding blir henlagt uten at det åpnes en undersøkelse, skal henleggelsen begrunnes. En slik begrunnelse må da journalføres og arkiveres. Det er unntak fra begrunnelsesplikten for åpenbart grunnløse meldinger.

Dersom barnevernstjenesten mottar en melding som gjelder et ufødt barn, må barnevernstjenesten også i dag vurdere innholdet i meldingen. Dersom innholdet i meldingen tilsier det, må barnevernstjenesten kontakte den gravide kvinnen for å avklare om hun ønsker hjelp og bistand fra barnevernstjenesten.

I motsetning til i andre saker må den gravide kvinnen samtykke for at barnevernstjenesten skal kunne åpne undersøkelse eller iverksette tiltak etter barnevernsloven. Hvis hun samtykker, kan barnevernstjenesten åpne en undersøkelse og tilby ulike former for råd, veiledning og hjelpetiltak.

Hvis den gravide kvinnen ikke ønsker hjelp eller oppfølging fra barnevernstjenesten, skal meldingen henlegges. Barnevernstjenesten må dokumentere hva de har tilbudt av hjelp og støtte, men saken henlegges med henvisning til at hun ikke samtykker til hjelp eller bistand fra barnevernstjenesten.

Dersom den gravide kvinnen samtykker til hjelp fra barnevernstjenesten, må barnevernstjenesten som i andre saker dokumentere hvordan saken følges opp med tiltak.

4 Lovkrav om politiattest for eier av barnevernsinstitusjon

4.1 Gjeldende rett

4.1.1 Innledning

Det finnes hjemler på mange områder til å innhente politiattest (vandelskontroll) fra personer som skal ha ansvar for eller utføre oppgaver overfor mindreårige. Formålet med vandelskontrollen er å forhindre at personer i ansettelsesforhold, verv eller lignende som allerede er dømt, siktet eller tiltalt for overgrep mot mindreårige, får stillinger eller kommer i posisjoner der de kan begå nye overgrep. Politiregisterloven og politiregisterforskriften angir rammene for vandelskontroll, herunder hvilke formål som kan begrunne krav om politiattest, mens det er spesiallovgivning som regulerer det konkrete saks- eller fagområdet der attesten skal innhentes og konsekvensene av anmerkninger. Vandelskontroll er et forebyggende tiltak, og ikke tilstrekkelig i seg selv til å forhindre overgrep.

De ytre rammene for når det er adgang til å utstede politiattest følger av EMK artikkel 8 om retten til respekt for privatliv og familieliv, som blant annet oppstiller krav om at politiattesten må fremme ett av de legitime formålene i bestemmelsen og være nødvendig i et demokratisk samfunn. Artikkel 8 stiller blant annet krav om at inngrep i privatlivet skal være «i samsvar med loven». I forhold til vandelskontrollen oppfattes det sentrale innholdet i dette lovskravet gjerne slik at det må kreves at lovgivningen klargjør til hvilke formål politiattest kan utstedes, og at reglene er tilgjengelige for borgerne. Det vises til nærmere omtale i Ot. prop. nr. 108 (2008-2009).

4.1.2 Krav om politiattest etter barnevernsloven

I barnevernsloven § 12-11 er det regulert hvilke personer som skal legge frem politiattest. Kravene gjelder etter nærmere regler for personer som er ansatt i eller utfører oppgaver for barnevernstjenesten, i institusjoner og for fosterforeldre. Nærmere regulering av personkretsen som skal legge frem politiattest er også fastsatt i forskrift 15. oktober 1999 nr. 1090 om politiattest i henhold til barnevernloven §§ 1 til 4. Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven vil bli revidert i forbindelse med at ny barnevernslov trer i kraft.

Hvilken type politiattest som kreves, følger reglene i politiregisterloven om barneomsorgsattester, jf. politiregisterloven § 39. Bestemmelsen gir nærmere regler for hvilke straffebud som vises på politiattesten og hvilken type politiattest som kan kreves for personer som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige, jf. politiregisterloven § 37. Politiregisterloven § 37 regulerer hvilke formål som kan begrunne bestemmelser om krav om politiattest. Det er to aktuelle formål som er relevante på barnevernsområdet:

- 1) § 37 første ledd nr. 4: dersom utelukkelse fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer,

2) § 37 første ledd nr. 5: dersom utelukkelsen fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon kan bidra til å sikre at en person som skal adoptere eller over tid eller jevnlig skal ha heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, er egnet for oppgaven.

Kravet om politiattest på barnevernsområdet, faller i de fleste tilfellene inn under formålet i politiregisterloven § 37 nr. 4. I slike tilfeller skal det kreves barneomsorgsattest, jf. politiregisterloven § 39 første ledd. Det vil si en politiattest som viser anmerkninger tilknyttet nærmere bestemte straffebud, som seksualforbrytelser mot barn og voksne, drap, narkotikaforbrytelser og grov volds- og ranskriminalitet.

De som skal godkjennes som fosterforeldre omfattes av formålet i politiregisterloven § 37. nr. 5 og skal legge frem *uttømmende og utvidet politiattest* etter politiregisterloven § 41, jf. barnevernsloven § 12-11 fjerde ledd. Det vil si politiattest som viser alle strafferettslige reaksjoner som er registrert i reaksjonsregisteret. Tilsvarende gjelder for personer som tar imot barn i avlastningshjem, jf. barnevernsloven § 12-11 fjerde ledd. Nemndledere i barneverns- og helsenemndene, skal legge frem en uttømmende politiattest som nevnt i politiregisterloven § 41 første ledd. Dagens fylkesnemnder for barnevern og sosiale saker får nytt navn når ny barnevernslov trer i kraft og blir hetende barneverns- og helsenemndene.

Etter barnevernsloven § 12-11 og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven er det stilt krav til hvem som skal fremlegge politiattest i henhold til barnevernsloven. Kravene gjelder for blant annet personer som er ansatt i eller utfører oppgaver for barnevernstjenesten, nemndledere, ansatte i institusjoner, fosterforeldre og andre som bor i fosterhjemmet, og personer hos statsforvalteren som fører tilsyn med barn i barneverntiltak. I forskriften fremgår at også eier av privat institusjon, omsorgssenter eller senter for foreldre og barn skal legge frem politiattest hvis vedkommende skal arbeide eller oppholde seg regelmessig der. Fra 1. juli 2022 skal også ansatte i Bufetat som er i direkte kontakt med mindreårige, legge frem politiattest.

Det følger av barnevernsloven § 12-11 syvende ledd at en person som har anmerkning som gjelder straffebud som omfattes av barneomsorgsattest, ikke kan ha oppgaver overfor mindreårige. Dette gjelder alle som skal legge frem politiattest etter barnevernsloven.

4.2 Bakgrunnen for forslaget

Gjennom media har departementet blitt gjort kjent med en problemstilling knyttet til at eiere av institusjoner kan oppholde seg på institusjonen og slik komme i kontakt med barna. Departementet mener derfor det er behov for å sørge for en tilstrekkelig klar lovhjemmel for å kunne kreve fremlagt politiattest for eiere av institusjoner.

Departementet viser for øvrig til flere pågående prosesser departementet har på dette området. Departementet har igangsatt en helhetlig gjennomgang av om det er behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest for personer som har kontakt med mindreårige, eller endre eksisterende hjemler. Bakgrunnen for dette arbeidet var blant annet oppfølgingen av Prop. 12 S (2016-2017) Opptrappingsplan mot vold og overgrep. Det har vært nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe som vurderte behovet for lovendringer på tvers av sektorer. Rapporten fra arbeidsgruppen ble sendt på høring i 2019. Departementet jobber med oppfølgingen i samarbeid med andre berørte departementer.

4.3 Departementets vurderinger og forslag

Formålet med en vandelskontroll er å forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige. Det er også et formål å bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. Av forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven fremgår det at eier av privat institusjon, omsorgssenter eller senter for foreldre og barn skal legge frem politiattest hvis vedkommende skal arbeide eller oppholde seg regelmessig der jf. forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 2 annet ledd. Departementet mener det er uhensiktsmessig å knytte kravet til politiattest til «regelmessig» opphold. For det første kan det være vanskelig å bedømme hva som ligger i dette kravet, og for det andre mener departementet at også mer sporadiske opphold bør omfattes. Kravet til at oppholdet må være «regelmessig» kan ha sin bakgrunn i at det særlig er ved regelmessige opphold man kan opparbeide et tillitsforhold til barn på institusjonen. Etter departementets oppfatning kan imidlertid en eier også gjennom mer uregelmessige opphold komme i en slik posisjon overfor barn at de kan begå overgrep. Det bør derfor gjennom politiattest være avklart at det ikke foreligger noen strafferettslige sanksjoner av den type politiattesten omfatter. Departementet foreslår derfor å ta bort kravet om at opphold skal være «regelmessig».

Departementet mener også at denne bestemmelsen bør få en tydelig forankring i loven, og foreslår den løftet ut av forskriften og inn i barnevernsloven § 12-11 annet ledd.

Kravet om vandelskontroll etter forslagene i dette høringsnotatet er begrunnet i formålene som er nevnt i politiregisterloven § 37 nr. 4, det vil si å forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. Kravene vil dermed ivareta et legitimt formål, og vil ha en klar lovhjemmel. Forslagene vil etter departementets vurdering ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet. Departementet mener derfor at forslagene oppfyller kravene som følger av EMK artikkel 8 til lovhjemmel, relevant formål og nødvendighet. Det vises ellers til de vurderinger som er gjort i Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) Om lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) s. 38 flg. og s. 143 og NOU 2003:21 punkt 5.2.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at dersom eier av privat institusjon, senter for foreldre og barn eller omsorgssenter skal arbeide eller oppholde seg der, skal vedkommende legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd, se forslag til nytt § 12-11 annet ledd. Det vil fastsettes en ny forskrift om politiattest i henhold til barnevernsloven i forbindelse med at ny barnevernslov trer i kraft. Departementet tar sikte på at ny barnevernslov trer i kraft 1. januar 2023. Departementet tar sikte på å ta inn nødvendige endringer som følge av dette forslaget i den nye forskriften om politiattest i henhold til barnevernsloven.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Etter departementets vurdering vil forslagene i dette høringsnotatet ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Forslaget om å innføre en lovfestet plikt til å varsle barnevernstjenesten i barnets nye oppholds- eller bostedskommune er en tydeliggjøring av det ansvaret barnevernstjenesten har allerede i dag.

Forslaget om å tydeliggjøre det rettslige grunnlaget for å behandle personopplysninger i saker om det ufødte liver en avklaring av hjemmelsgrunnlaget som ikke vil ha vesentlige økonomiske konsekvenser. Forslaget endrer ikke barnevernets ansvar for ufødt liv eller myndighet til å iverksette tiltak overfor gravide. Det vil fremdeles være slik at undersøkelser og tiltak forutsetter at den gravide kvinnen samtykker til dette.

Forslaget innebærer imidlertid en presisering og klargjøring av barnevernstjenestens adgang til å behandle nødvendige personopplysninger i saker om ufødt liv. Dette har blant annet sammenheng med økt bevissthet om at samtykke ikke alltid er et egnet hjemmelsgrunnlag ved behandling av personopplysninger.

Barneverntjenesten mottar allerede i dag meldinger med bekymring for ufødte barn og iverksetter ulike former for hjelpetiltak med samtykke fra den gravide kvinnen. Usikkerhet knyttet til behandlingen av personopplysninger har imidlertid medført at det noen ganger benyttes lite tilfredsstillende løsninger med «under bordet-meldinger» og mangelfull registrering hos barneverntjenesten. Usikkerhet knyttet til registrering av meldinger kan medføre unødvendig ressursbruk. Forslaget i høringsnotatet vil gjøre det enklere for ansatte i barneverntjenestene å registrere meldingene på riktig måte og bidra til at meldinger håndteres likt og med bedre systematikk

Barneverntjenesten behandler hvert år et lite antall saker om ufødte barn. Forslaget vil innebære at alle meldinger om ufødte barn blir registrert og arkivert i det ordinære saksbehandlingssystemet på et tidlig tidspunkt i saken. Departementet legger til grunn at forslaget i liten grad vil påvirke antallet saker, men at enkelte meldinger vil bli formelt registrert på et noe tidligere tidspunkt. Departementet kan ikke se bort fra at det vil være noe merarbeid knyttet til tidlig registrering og behandling av meldinger i det ordinære saksbehandlingssystemet, i stedet for mer uformelt. Denne økningen er etter departementets vurdering marginal og vil på sikt mer enn utlignes av fordelene ved tidlig registrering. Det vil gi arbeidsbesparelse i form av kontinuitet i saken etter at barnet er født og hindre at saksopplysninger kan gå tapt, for eksempel dersom en saksbehandler slutter.

Når det gjelder forslaget om lovkrav om politiattest for eier av privat barnevernsinstitusjon er det i dag allerede et krav om politiattest for eier av privat barnevernsinstitusjon i forskriften. At kravet om «regelmessig» opphold fjernes kan føre til at det blir utstedt flere politiattester, men likevel i et så lite omfang at det ikke vil ha vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 12-11

I *annet ledd andre punktum* fremgår at også eiere av en barneverninstitusjon, et senter for foreldre og barn eller et omsorgssenter skal legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39. Kravet gjelder bare dersom de skal arbeide eller oppholde seg på institusjonen eller senteret.

Til § 13-2

Barnevernsloven § 13-2 regulerer plikten til å melde fra til barnevernstjenesten i nærmere bestemte tilfeller.

Det fremgår av *tredje ledd* at barnevernstjenesten uten hinder av taushetsplikt skal varsle barnevernstjenesten i en annen kommune dersom barnet anses å ha behov for videre oppfølging fra denne barnevernstjenesten. Bestemmelsen supplerer den alminnelige meldeplikten som følger av bestemmelsens første ledd, og som også omfatter barnevernstjenestens egne ansatte.

Til § 13-6

Første ledd annet punktum gir de organene som utfører oppgaver etter barnevernsloven en adgang til å behandle personopplysninger i saker som omhandler ufødte barn. Dette skal tydeliggjøre adgangen barneverntjenesten har til å registrere meldinger og til å åpne og registrere saken som en barnevernssak.

Forslaget innebærer ingen endring i barnevernets ansvar for ufødt liv eller myndighet til å iverksette tiltak overfor gravide. Det er fremdeles en grunnleggende forutsetning at undersøkelser og tiltak som retter seg mot gravide er basert på den gravide kvinnens samtykke.

Muligheten for å tilby frivillige hjelpetiltak forutsetter imidlertid at barnevernstjenesten blir kjent med kvinnens situasjon. Barneverntjenesten vil derfor, når det er nødvendig, ha anledning til å registrere meldinger knyttet til ufødte barn og kontakte den gravide for å undersøke mulighetene for å tilby hjelp. Barnevernstjenesten kan deretter iverksette ulike former for hjelpetiltak etter samtykke fra den gravide kvinnen.

7 Forslag til endringer i barnevernsloven

Endring i § 12-11 annet ledd:

Personer som skal ansettes i eller utføre oppgaver på vegne av en barnevernsinstitusjon etter kapittel 10, et senter for foreldre og barn etter kapittel 10 eller et omsorgssenter etter kapittel 11, skal legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Tilsvarende gjelder for personer som utfører andre oppgaver for institusjonen, senter for foreldre og barn eller omsorgssenteret, og som har direkte kontakt med barn og unge eller foreldre som oppholder seg *der, og for eiere av en barneverninstitusjon, et senter for foreldre og barn eller et omsorgssenter dersom de skal arbeide eller oppholde seg på institusjonen eller senteret.*

Nytt § 13-2 tredje ledd:

Barnevernstjenesten skal uten hinder av taushetsplikt varsle barnevernstjenesten i en annen kommune dersom barnet anses å ha behov for videre oppfølging fra denne barnevernstjenesten.

Endring i § 13-6 første ledd:

Organer som utfører oppgaver etter denne loven, kan behandle personopplysninger, blant annet opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven. *Disse organene kan også behandle slike opplysninger i forbindelse med gjennomgang av meldinger eller gjennomføring av undersøkelser i saker som gjelder ufødte barn, og i forbindelse med råd, veiledning eller iverksettelse og oppfølging av frivillige hjelpetiltak overfor gravide.*